

ובהשפלת גופו או ידו הוא הרג אדם בשוגג. ומלמד הכתוב חידוש, שחייב גלות על אף שמעשה הירידה היה לצורך העליה, כדי להרים ידו בכח, אך כיון שהרג בדרך ירידה הוא חייב גלות.⁽¹³⁾

"בלא צדיה" — פרט למתכוין לזרוק אבן

ועיין בהגהות מראה כהן שהרמב"ם דקדק מדכתיב בשוגג הדפו שהוא בגופו, כמש"כ בריטב"א לקמיה, וחמור מ"הדפנו" האמור במזיד.

ובמשאת המלך כתב לבאר כהריטב"א, שהדפו בגופו בלא כוונה, וקמשמע לן שדינו ככל שוגג ולא כאונס, ורק בא התנא לפרש שהדפו היינו שדחפו.

ולפירוש זה, יש לומר שה"פרט" ברישא ממעט בכל הברייתא, אך המיעוט מהדפו הוא, שדוקא הדפו בלי מתכוון גולה, ואילו במתכוון הוא קרוב למזיד ואינו גולה.

ועיין בשו"ת רדב"ז (א' רס"ז) שהדפו היינו מכח תנועתו, אך דחפו בגופו אינו גולה.

13. הרמב"ם סובר שגם זה מיעוט. וביאר את הברייתא כך: להביא ירידה לצורך עליה, שאינו גולה עליה. אבל לרש"י בא לרבות ירידה צורך עליה לחייב גלות, שאילולי הריבוי היה פטור משום שהוריד לצורך עליה ובעינן "ויפל עליו".

ולהרמב"ם, כאמור, בא למעט שאינו גולה אף שהרג דרך ירידה, כיון שנעשה לצורך עליה. ובקריית ספר כתב שהרמב"ם גרס בברייתא, פרט לירידה צורך עליה.

והכסף משנה נקט, שביאר כוונת הברייתא להביא גם ירידה צורך עליה לכלל האופנים הפטורים מגלות.

ורבים העירו שסתור הרמב"ם משנתו, שכתב בפירוש המשנה שהכלל במשנה "כל שבדרך

"הדפו" — שדחפו בגופו בלי כוונה, ועל כך הוא גולה.⁽¹²⁾

"או השליך עליו" — בא הכתוב להביא שחייבים אפילו על ירידה שהיא צורך עליה.

כגון ששחה בגופו כדי להרים ידו בכח,

מקרא זה לפסול שונא להעיד. אך הרמב"ם לא הביא פסוק זה כמקור לפסול שונא, ולכן פשוט לו מכאן שאין שונא גולה.

והריטב"א כתב בשם הרמב"ן, שנאמרו שלשה פסוקים למעט שונא, כי יש בו שלשה אומדנות, ובכולן פטור מגלות, בין אם מסתבר שיכול להורגו אף במזיד, ובין אם יש בזה ספק שקול, ואפילו אם מסתבר שבמזיד לא יהרגנו. ואם היה כתוב רק מיעוט אחד, היינו פוטרים רק את השונא ביותר.

ולדבריו, מובן למה נקט הרמב"ם את הפסוק "והוא לא אויב לו", שבו משמע שאינו גולה אם הוא שונא, ואף אם ידוע לנו שהרג בשגגה, לפי שנתמעט האדם השונא מגלות. ואילו מהפסוק שנקטה הגמרא, ידוע לנו לפטרו רק אם המעשה נעשה באיבה, והיינו כשמסתבר שרצה להורגו אפילו במזיד. אך כשמוכח שהוא שוגג, היה גולה.

12. והשמיענו התנא פירוש המילה "הדפו". ריטב"א.

והרמב"ם כתב שאינו גולה מפני שהוא קרוב למזיד.

וכתב הכסף משנה, ששיטתו בביאור הברייתא, שנאמר ברישא "פרט" למעט בכל הברייתא. והיינו שהדפו במתכוון גולה, פרט להדפו שלא במתכוון שאינו גולה.

ודבריו תמוהין, שהרי אם כן הוא קרוב יותר לאונס, והרמב"ם פטרו משום קרוב למזיד.